

Nobelprijswinnaar: 'Arme mensen zijn niet onverantwoordelijk of dom'

Daan Ballegeer en Yrla van de Ven
Amsterdam

Nobelprijswinnaar Esther Duflo pleit voor veldwerk om beleid te ontwikkelen voor armoedebestrijding. 'Er is een groot wantrouwen richting armen.'

Het helpen van de minder gefortuneerden wordt er bij huize Duflo-Banerjee met de papelepel ingegoten. Hun jongste kind, amper 5 jaar oud, bouwde onlangs een machine om geld te drukken, vertelt Esther Duflo (47). 'Daarna zette hij een kleinere machine in elkaar, omdat arme mensen ook kleinere biljetten nodig hebben', lacht ze in de auto op weg naar de Erasmus School of Economics. Ze was er gisteren te gast voor een lezing.

De aan topuniversiteit MIT verbonden Française ontving vorige maand samen met haar man Abhijit Banerjee en Michael Kremer de Nobelprijs voor de Economie, voor hun experimentele onderzoek naar het terugdringen van armoede. De jongste econoom ooit om de onderscheiding te ontvangen spreekt van 'de erkenning van een beweging'. Ze is immers medeoprichter van het Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab (J-PAL), dat ondertussen zo'n vierhonderd onderzoekers telt. 'De meeste mensen weten niets over wat ons soort economen doet. De perceptie is toch vaak dat economie om geld draait, theoretische modellen, en het maken van voorspellingen die in de praktijk nooit blijken uit te komen.'

Heeft ze nu meer dan vroeger het oor van beleidsmakers? 'De resultaten van ons onderzoek zijn belangrijk, maar de attitude waarmee we die bereiken, is nog belangrijker. Ik hoop dat onze Nobelprijs bijdraagt aan dat besef. Beleidsmakers mogen er dus niet van uitgaan dat ze het antwoord al weten. Ze moeten kijken naar de ervaring van anderen, en daarvan leren. Dat betekent dus dat ze vertrekken vanuit pragmatisme, en niet vanuit een politieke intuïtie of ideologische overtuiging.'

Grote internationale instellingen zoals de Verenigde Naties trekken voor humanitaire projecten typisch grote budgetten uit, maar daar heeft Duflo haar bedenkingen bij. 'Waarschijnlijk zullen we van veel van die programma's nooit weten of ze effectief waren of niet. Unicef bijvoorbeeld is op een bepaald ogenblik overgestapt van kleinschalige naar grote projecten. Dat is jammer, want de organisatie zal sowieso nooit alle kinderen ter wereld bereiken. Het zou beter zijn als zij een deel van hun geld besteden aan het bewijzen van wat wel en niet werkt, en overheden op die manier bijstaan. Dus kennis creëren die leidt tot beter beleid.'

Waarom koos ze als tiener voor de studie economie, en later met een focus op armoede? 'Toen ik opgroeide, had ik heel sterk het gevoel dat we de problemen van de armste persoon op de wereld moeten

Esther Duflo is de eerste vrouwelijke econoom die de Nobelprijs voor de Economie kreeg. FOTO: CORBIS VIA GETTY IMAGES

oplossen, en daarna de op een na armste. Door economie te studeren dacht ik daaraan te kunnen bijdragen.'

We moeten voorbij de clichés kijken, betoogt ze. 'Ik wil dat mensen begrijpen dat arm zijn niet betekent dat je onverantwoordelijk of dom bent. Er is een groot wantrouwen jegens armen, de angst dat ze alle uitkeringen die ze ontvangen, zullen besteden aan de verkeerde dingen, zoals alcohol. Dat is gevaarlijk paternalisme. We moeten af van het idee dat stamt uit de victoriaanse tijd dat je arm zijn zo onaantrekkelijk mogelijk moet maken, zodat mensen een prikkel hebben om te werken.'

Er zijn ook goede prikkels om het gedrag van armen te sturen. 'Ook zij hebben net als iedereen last van bepaald gedrag dat hen benadeelt, zoals kortetermijndenken. Het verschil met rijke mensen is dat die daar vaak beter tegen beschermd zijn, bijvoorbeeld omdat automatisch een deel van hun loon opzij wordt gelegd voor hun pensioen, of omdat ze een ziektekostenverzekering hebben. Veel van die keuzes zijn al voor hen gemaakt. Zodra je arm bent, valt al deze hulp weg. Het zijn dus de rijken die nu het meest profiteren van dat paternalisme.'

Om te achterhalen welke maatregelen nuttig zijn, en welke niet, is veldonderzoek nodig. Duflo geeft het voorbeeld van een kleinschalig experiment dat ze jaren geleden heeft uitgevoerd in de Indiase deelstaat Rajasthan. Gezinnen kregen een zak linzen als ze hun kinderen lieten inenten, wat de vaccinatiegraad stevig verhoogde. 'Het was heel moeilijk om dat opgeschaald te krijgen. De hogere overheden vonden namelijk dat het volstond mensen de mogelijkheid te bieden hun kinderen te laten vaccineren.'

Die overtuiging ging aan het wankelen toen bleek dat meer investeringen om dat aanbod verder te verhogen niet leidden tot meer vaccinaties, zegt Duflo. 'Heel wat mensen bleven weg, ook al hadden ze niets tegen inenting. Toen begreep de overheid dat zij wel degelijk een duwtje nodig hadden. Het punt is dat inenting nooit dringend zijn. Het is iets wat ouders gemakkelijk blijven uitstellen. Dat inzicht is gemakkelijker te bespreken met politici dan de boodschap dat ze met een gratis kilo linzen de vaccinatiegraad flink kunnen verhogen.'

Het probleem is wel dat het nogal een gedoe én relatief duur is om zakken peulvruchten rond te delen. Daarom onderzocht J-PAL in de deelstaat Haryana welke andere 'duwtjes' tot het gehoopte resultaat kunnen leiden.

'Ouders die hun kind lieten inenten kregen bijvoorbeeld extra belminuten voor op hun prepaidtelefoon', legt Duflo uit. 'We verstuurden ook sms'jes om hen eraan te herinneren wanneer ze de inenting konden halen. Als laatste mobiliseerden we ook de lokale gemeenschap. Daarvoor zochten we de grootste roddelaar van het dorp. Veel moet je daar niet voor doen, je vraagt gewoon aan vijf dorpelingen bij wie je moet zijn. (lacht)

Vervolgens vroegen we die personen ambassadeur te zijn voor onze vaccinatiecampagne. In een maandelijks sms-bericht vroegen we ze om hun vrienden te helpen herinneren aan het belang van vaccinaties.'

De resultaten van het experiment waren saai,' zegt Duflo, 'in die zin dat de vaccinatiegraad het meest steeg in de gebieden waar we al deze maatregelen tegelijkertijd inzetten, van 64% naar bijna 80%. Maar alle middelen inzetten is niet kostenefficiënt. De beste oplossing bleek daarom in te zetten op de combinatie van de sms'jes en de roddelaars.'

Wat vindt ze van de kritiek dat het uitvoeren van *randomised control trials*, zoals deze methode heet, kleine problemen oplost maar de grote, meer institutionele problemen onbeantwoord laat? 'Ik vind dat onderscheid tussen groot en klein irrelevant. Vaccinatie is voor mij een groot probleem. Bij J-PAL hebben we een groep economen die zich buigt over corruptie bijvoorbeeld. Van dit soort experimenten leren we minstens zoveel over de vraag waarom democratieën gedijen dan van de Grote Ideeën. Ze vullen elkaar aan.'

Tegenstanders van ontwikkelingshulp voor landen waar niet alleen veel armoede is, maar ook veel corruptie, stellen dat dit deze regimes in stand houdt.

Duflo haalt haar neus op. 'Ik geloof niet in het marxistische idee dat er een allesvernietigende revolutie nodig is om veranderingen teweeg te brengen. Het is niet alleen onrealistisch, maar het is ook verwerpelijk mensen die hulp nodig hebben te negeren. Experimenten kunnen helpen om geld voor ontwikkelingshulp op een zo effectief mogelijke manier uit te geven en er dus zo weinig mogelijk van in de verkeerde zakken te laten belanden.'

“**Rijke mensen zijn vaak beter beschermd tegen kortetermijndenken'**

“**'Het is verwerpelijk mensen die hulp nodig hebben te negeren'**